

ХУЛОСАИ

комиссияи экспертии Шўрои диссертатсионии 6Д. КОА - 028-и назди
Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айнӣ
онд ба химояи диссертацияҳои номзадӣ ва докторӣ аз рӯи ихтисоси
10.02.01.- Забони тоҷикӣ онд ба диссертатсия:

1. Муминова Сафарбегим Баҳриевна –унвончӯйи кафедраи назария ва
амалияи забоншиносии Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи
Садриддин Айнӣ.
2. Даражан дарёфт- номзади илми филология аз рӯи ихтисоси 10.02.01.- Забони
тоҷикӣ.
3. Мавзӯъ: “Лексикаи лаҳҷаи тоҷикзабонони водии Ваҳон”.
4. Диссертатсия дар кафедраи назария ва амалияи забоншиносии Донишгоҳи
давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айнӣ иҷро шудааст.
5. Роҳбари илмӣ –Исмоилов Ш., доктори илми филология, профессор.

Диссертатсияи Муминова Сафарбегим Баҳриевна ба таҳқики лексикаи
лаҳҷаи тоҷикзабонони водии Ваҳон баҳшида шудааст. Лаҳҷаи вахонии забони
тоҷикӣ ва дигар лаҳҷаҳои ҳамгурӯҳи он, ки дар қисмати ҷанубии Тоҷикистон
бо номи “Лаҳҷаҳои ҷанубии забони тоҷикӣ” паҳн гаштаанд, бозгӯйи вазъи
таърихии барҳӯрди забону лаҳҷаҳои қадимаи боҳтариву сакоӣ бо гӯйишҳои
форсӣ дар сарзамини Мовароуниҳар мебошанд. Воқеан, ин забону лаҳҷаҳо, ки
дар давраҳои муайянӣ таъриҳӣ пайваста дар роҳи рушд қарор доштанд, дар
омезиш бо гуфтори форсӣ ташаккулу таҳаввули лаҳҷаҳои ҷанубии забони
тоҷикиро таъмин намуданд.

Навғонии илмии диссертатсия дар он аст, ки лексикаи лаҳҷаи
тоҷикзабонони водии Ваҳон ба сифати мавзӯи алоҳида бори нахуст ба таври
системавӣ ва ба сурати таҳқики монографӣ бар пояти дастовардҳои
забоншиносии муосир таҳлилу таҳқик шудааст. Ҳамчунин, ин маводи лаҳҷавӣ
бо забони адабӣ ва лаҳҷаҳои ҳамгурӯҳ мавриди муқонса қарор гирифта, бори
нахуст ҳудуди интишори калимаҳои марбут ба гӯйишҳои тоҷикӣ дехоти водии

Вахон ва таъсири омилҳои забонӣ ва фарозабонӣ (экстраграфистӣ) дар таҳаввули диалектологии он муайян карда мешавад.

Аҳамияти назарияни таҳқиқот. Пажӯхиши ҳамаҷонибаи лексикаи лаҳҷаи тоҷикзабонони водии Вахон дар марҳалаи кунуни рушди забоншиносии тоҷик, ки дар замони истиқлоли миллӣ ҷараён дорад, ба аҳамияти зерини назариявӣ соҳиб аст:

1. Баррасии лексикаи лаҳҷаи мазкур барои муайян намудани робитаи он бо лаҳҷаҳои ҳамгурӯҳ ва дигар гӯшишҳои дуру наздик, ки дар ҳавзаҳои гуногуни ҷуғрофии Тоҷикистон ва берун аз он воқеанд, имконият фароҳам меорад.

2. Пажӯхиши лексикаи лаҳҷаи тоҷикзабонони водии Вахон барои таҳқики муқоисавӣ ва ҷамъбасти илмии ҷамеи лаҳҷаҳои забони тоҷикӣ, ки то ҳол ҷун масъалаи мубрами лаҳҷашиносӣ боқӣ мондааст, кумак мерасонад.

3. Таҳқики ин мавзӯъ барои ҳалли масъалаҳои лексикологияи таърихии забони тоҷикӣ, роҳҳои иқтибосгирӣ ва таъсири байнҳамдигарии забонҳо, омилҳои ҳазмшавии унсурҳои забонҳои бегона дар муҳити лаҳҷа, нақши категорияҳои лексикӣ дар ороиш ва обуранги гуфтори лаҳҷавӣ мусоидат мекунад.

4. Таҳқики мукаммали ҳусусиятҳои маънои диалектизмҳо барои муқаррар намудани ҷойгоҳи лаҳҷаи тоҷикзабонони водии Вахон дар низоми умумии диалектологии забони мусоидат менамояд.

5. Натиҷаҳои таҳқиқот барои пурраву мукаммал гардидани ҷойҳои холии таркиби луѓавии забони адабии ҳозираи тоҷик мусоидат ҳоҳад кард.

6. Баррасии лексикаи лаҳҷаи мазкур дар кушодани гирехи бâъзе мушкилоти соҳаи таъриху этнографияи мардуми тоҷик, муҳочирати аҳолӣ ва рушду таҳаввули забону лаҳҷаҳои тоҷикӣ дар шароити таъсири пайвастаи бисёрзабонии Бадаҳшон ёрӣ мерасонад.

Аҳамияти амалии таҳқиқот. Баррасии лексикаи лаҳҷаи тоҷикзабонони водии Вахон дорои аҳамияти хоси амалий аст, зоро, натиҷаҳои илмӣ ва маводи забони диссертатсияро зимни таҳияи осори шевашиносӣ, фарҳангҳои

диалектологии забони точикӣ, таҳияи китобҳои дарсӣ, барномаҳо ва васоити таълими оид ба шевашиносии точик, ҳамчунин, дар дарсҳои лексиониву амалии шевашиносии точик ва курсу семинарҳои маҳсус аз диалектологияи муқоисавӣ, диалектологияи таъриҳӣ ва, ҳамчунин, фанҳои таърихи забони точикӣ ва лугатшиносии забони адабии муосири точик истифода кардан мумкин аст.

Диссертатсия ва таҳқики мавзӯй бар мабнои усули таҷзияву таҳлил ва тасвирий-синхронӣ анҷом дода шуда, дар мавридҳои зарурӣ ҳамчунин аз методҳои муқоисавӣ-типологӣ, муқоисавӣ- таъриҳӣ, усулҳои таҳқикоти саҳрои лингвистӣ истифода гардид.

Таҳлили маводи лексикаи лаҳҷаи тоҷикзабонони водии Ваҳон бо завқу салиқаи хуби илмӣ баррасӣ шудааст ва мақсаду вазифаҳои дар пешгузоштаи муаллиф пурра иҷро шудаанд.

Диссертатсияи таҳқикотии Муминова Сафарбегим Баҳриевна аз рӯи мақсад ва муҳтаво ба ихтисоси 10.02.01 – забони точикӣ мувофиқ аст. Автореферат ва 8 мақолаи муаллиф муҳтавои асосии диссертатсияро инъикос менамоянд. Аз шумораи мақолаҳои чопшудаи диссертант се мақола дар маҷаллаҳои таъйиднамудаи КОА назди Президенти ҶТ ва КОА ФР интишор гардидаанд:

[1 М]. Муминова С.Б. Лексикаи таомҳо ва анвои ҳӯрокворӣ дар лаҳҷаи тоҷикони Ваҳон //Паёми Донишгоҳи омӯзгории Тоҷикистон. – 2019. - № 2 (79). – С. 67-71.

[2 М]. Муминова С. Б. Номи асбобҳои рӯзгор дар лаҳҷаи тоҷикони Ваҳон //Паёми Донишгоҳи омӯзгории Тоҷикистон . – 2019. - № 3 (80). – С. 35- 39.

[3 М] Муминова С.Б. Истилоҳи хешутаборӣ дар лаҳҷаи тоҷикони Ваҳон//Паёми Донишгоҳи омӯзгории Тоҷикистон. – 2020. - № 1 (84), С. – 85-90.

Дар маҷмӯй, диссертатсияи Муминова Сафарбегим Баҳриевна “Лексикаи лаҳҷаи тоҷикзабонони водии Ваҳон” кори илмии анҷомёфта буда, ба талаботи КОА назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мувофиқ мебошад. Ба ин асос, метавон онро барои ҳимоя дар Шӯрои диссертационии 6D. КОА-028 оид ба

дифон диссертацияхон номзадӣ ва докторӣ, ки дар назди Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айнӣ тасдик шудааст, ба ҳимоя иҷозат дод.

Аз шуморай умумии узви Шӯро рамзи ихтисоси муҳаққиқони зерин бо рамзи ихтисоси диссертацияи ҳимояшаванда мувофиқ аст:

- Рахматуллозода С. – доктори илми филология, профессор, узви вобастаи АИ Ҷумҳурии Тоҷикистон;
- Султонов М. –доктори илми филология, узви вобастаи АИ Ҷумҳурии Тоҷикистон;
- Қосимов О. Ҳ. – доктори илми филология, профессор;
- Мирбобоев А. – номзади илми филология, дотсент;
- Ҳомидов Д. – доктори илми филология, дотсент;

Комиссияи экспертӣ тавсия менамояд, ки ба сифати муқарризони расмӣ доир ба диссертацияи Муминова Сафарбегим Баҳриевна Кабиров Ҳуршед Шаҳбозбекович, доктори илми филология, профессори кафедраи забонҳои тоҷикӣ ва русии Донишкадаи сайёҳӣ, соҳибкорӣ ва хизмат ва Қодиров Диљшод Сайдаллоевич, номзади илми филология, дотсент, декани факултети лингвистика ва муоширати байнифарҳангии Донишгоҳи давлатии Дангара таъйин карда шаванд.

Ба сифати муассисаи пешбар Донишгоҳи давлатии Қӯлоб ба номи Абӯабдулло Рӯдакӣ тавсия карда мешавад.

Аъзои комиссияи экспертӣ:

Доктори илми филология

Рахматуллозода С.

Доктори илми филология

Султонов М.

Доктори илми филология

Ҳомидов Д. Р.

18. 12. 2020